

ÅRSBERÄTTELSE 2016

Innehållsförteckning

<u>VD har ordet</u>	<u>2</u>
<u>Året i korthet</u>	<u>3</u>
<u>Spel för goda ändamål i 50år</u>	<u>6</u>
<u>Vår värdegrund</u>	<u>7</u>
<u>Ansvarsfullt spelande</u>	<u>7</u>
<u>Miljöansvar</u>	<u>10</u>
<u>Ekonomisk Översikt</u>	<u>13</u>
<u>Klassifiering av risker</u>	<u>16</u>
<u>Koncernöversikt</u>	<u>17</u>
<u>Organisation och ledning</u>	<u>18</u>
<u>Bidrag och lån 2016</u>	<u>20</u>
<u>Ekonomisk Redovisning</u>	<u>21</u>

VD har ordet

Vår historik ska forma vår framtid

Paf är ett fantastiskt företag! Under 2016 fyllde Paf 50 år, vilket är en respektabel ålder för ett företag, och vi har en historik som mycket få företag i vår bransch kan matcha. Dessutom har vi en engagerad och strategiskt långsiktig ägare samt en stabil och kunnig arbetsstyrka där många har jobbat för bolaget i över 10 år. Vi har lojala kunder som väljer att stanna hos oss i årtal trots ett rejält marknadsstryck från en oändlig ström av konkurrenter. Och vi har genererat tiotals miljoner euro till goda ändamål.

Jag har under 2016 haft förmånen att lära känna detta fina företag och också ett nytt land och samhälle. Det är oerhört inspirerande och hedrande att få leda ett företag som engagerar så många i detta samhälle och som betyder så mycket för dess invånare.

Paf är unikt på ett flertal punkter. För det första är vi ett nordiskt, landskapsägt spelföretag med internationell närvaro - det är vi ensamma om. För det andra har vi två starka och framgångsrika ben: vår fysiska verksamhet i Land & Ship och vår internetverksamhet. Få företag i vår bransch har visat sig kunna konkurrera med framgång i båda dessa segment.

Det som gör Paf unikt ska också bestämma hur Paf ska växa - för växa det ska vi. Vårt nordiska och samhällsnyttiga ursprung kopplat med vår närvaro i både fysiska och digitala forum ska forma vår strategi och ge en fingervisning om vilka marknader vi ska välja att konkurrera på. Långsiktigheten i Paf är en enorm styrka och en faktor som kommer att ge oss en uthållighet få andra kan visa upp när konkurrensen framöver blir om möjligt ännu hårdare.

År 2016 har varit en händelserik tid för Paf. Vi har sett stora förändringar på ledande positioner inom företaget, men lyckats trots detta hålla hög fart och leverera ett för omständigheterna starkt operativt resultat. Om man bortser från några poster av engångskaraktär är det operativa resultatet i linje med det starka fjolåret. Den produkt som Paf erbjuder har blivit mer konkurrenskraftig under året och vi har en välfylld kö med nya innovationer och funktioner att se fram emot under 2017. Även organisatoriskt har vi förändrat en hel del och känner att vi gradvis skapar förutsättningar för att röra oss än snabbare som organisation och företag.

Vi ser med tillförsikt fram emot 2017 och den fortsatta resan in i framtiden med vår vitala 50-åring, fast förankrad i den historik som format Paf som företag och organisation fram till idag.

Christer Fahlstedt, VD

Året i korthet

Pafs styrelse beslutade sig i januari 2016 för att säga upp bolagets VD Anders Ingves.

Den 15 januari 2016 vann en finsk spelare från sydöstra Finland 3,4 miljoner euro hos Paf på spelet Megafortune Dreams.

I mars 2016 Paf tilldelades pris för årets bästa spelansvarsinitiativ av den spanska branschorganisationen Jdigital.

Första studien i samarbete med Stockholms Universitet inleddes under våren 2016 vid psykologiska institutionen och under ledning av professor Per Carlbring. Studien granskar hur deponeringsgränser påverkar spelbeteende.

Den 7 maj tog finländske basketspelaren Eero Lehtinen hem förstapriset i eventet Paf Poker Challenge på Åland för andra året i rad.

Den 1 juni 2016 tillträdde Christer Fahlstedt som Pafs nya VD.

Den 30 Juni 2016 anställdes Per Sahlberg som ny CFO. Pafs tidigare CFO Johan Rothberg utsågs till vice VD med fokus på affärsutveckling.

I september skrev Paf ett flerårigt avtal med norska Color Line. Paf ska ansvara för all spelverksamhet ombord på rederiets 6 fartyg i Nordsjön.

Den 10 september arrangerades Paf Boxing Gala på Åland med den Paf-sponsrade boxaren Robert Helenius i galans huvudmatch.

Pafs om- och tillbyggda huvudkontor stod klart och personalen på Åland flyttade in i det miljövänliga passivhuset i juli. Den formella invigningen skedde den 29 oktober och då var även allmänheten inbjuden till öppet hus.

Den 31 oktober fyllde Paf 50 år. Det firades bland annat med galamiddag på huvudkontoret den 22 november. Pafs 50-årsjubileum uppmärksammades också med ett större relationsbyggande mingel den 12 augusti.

Den 14 november anställdes Goran Ristic som ny CMO. Han ersatte den förra marknadsdirektören Stefan Rumander.

Paf startade en egen kundtjänst under 2016 och samtidigt avslutade Paf samarbetet med sin externa kundtjänstleverantör i Danmark. Flytten skapade ca 25 nya arbetsplatser.

Under 2016 lanserade Paf tre helt nya spel, bland annat den mycket populära Cash n' Carry Shopping Spree.

Paf genererade sammanlagt 20 miljoner euro till goda ändamål under år 2016.

Viktiga händelser efter årets utgång

I januari 2017 hedrades Paf som mest ansvarsfulla spelbolaget på EGR Nordic Awards på Malta. Åtta spelbolag var nominerade till utmärkelsen.

Paf och Pafs förra vd Anders Ingves åtalades för penningtvättsbrott i januari 2017. Det påstådda brottet ska ha begåtts mellan 2009 och 2012. Bakgrunden är att en Paf-kund har förskingrat pengar från olika företag och samtidigt varit aktiv kund på Paf.com.

I januari 2017 vann en lycklig Paf-kund i mellersta Finland 3,5 miljoner euro på spelautomaten Mega Fortune Dreams på Paf.com.

I februari 2017 såldes Pafs italienska dotterbolag Winga i sin helhet till det svensk-maltesiska spelbolaget LeoVegas.

I februari 2017 inleddes Pafs operationella verksamhet ombord på Color Lines 6 kryssningsfartyg. Paf har 250 penningautomater, 12 blackjack- och roulettebord samt ett 40-tal förströelseautomater ombord på fartygen.

I Januari 2017 hedrades Paf som det mest ansvarsfulla spelbolaget på EGR Nordic Awards på Malta.

Robert Helenius besegrar Konstantin Airich på Paf Boxing Gala i Mariehamn efter 49 sekunder i första ronden.

Spel för goda ändamål i 50 år

Paf grundades på Åland år 1966 för att generera och distribuera överskott till samhällsnyttiga ändamål. Nu, 50 år senare, är det uppdraget fortfarande syftet med Pafs verksamhet. Överskottet skapas genom att Paf erbjuder kunder spelunderhållning i form av penningspel i en trygg och ansvarsfull miljö. Under 2016 genererade Pafs spelverksamhet 20 miljoner euro till goda ändamål.

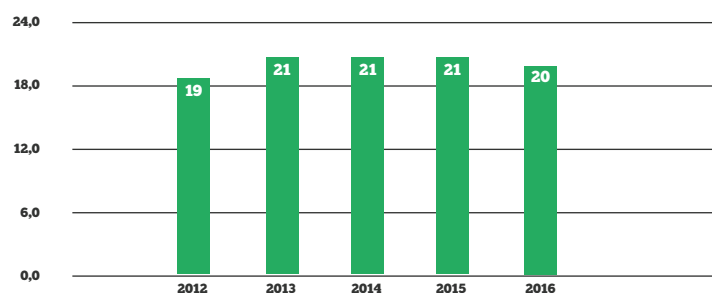
Paf har bedrivit spelverksamhet ombord på passagerarfärjor och kryssningsfartyg sedan 1967. Internetsatsningen inleddes redan 1996 och tog fart i samband med lanseringen av Paf.com 1999. Sedan dess har Pafs internetverksamhet expanderat kraftigt och erbjuder idag spel i spelkategorierna slots, kasino, poker, odds, bingo och lotterier.

Paf har de senaste åren gått från att huvudsakligen vara ett monopolbolag till att verka i full internationell konkurrens. Spelverksamheten på internet är konkurrensutsatt på en bred internationell marknad. Även största delen av intäkterna för land- och fartygsverksamheten genereras i dagsläget utanför monopolet i konkurrens med andra spelbolag.

Förutom internetspel bedriver Paf också en omfattande fysisk spelverksamhet med omkring 1500 spelautomater och 55 spelbord ombord på 28 fartyg på Östersjön, i Paf Casino på Åland och Casino Sunborn i Gibraltar.

Totalt har Paf-koncernen mer än 400 anställda från 29 olika länder. Huvudkontoret ligger i Mariehamn på Åland och kunderna finns huvudsakligen i Finland, Sverige, Estland och Spanien. Pafs spelverksamhet bedrivs under tillstånd från Ålands landskapsregering och verksamheten kontrolleras av den åländska Lotteriinspektionen. Under år 2016 innehade Paf-gruppen även lokala spellicenser i Estland, Spanien och Italien.

**Pafs överskott till samhällsnyttiga ändamål
(miljoner euro)**

De senaste fem åren har Paf distribuerat 102 miljoner euro till samhällsnyttiga ändamål.

Vår värdegrund

Pafs uppdrag är att skapa en vinst som delas ut till goda ändamål på Åland. Vi gör det genom att leverera spännande underhållning till våra kunder, på ett ansvarsfullt sätt.

Vårt arbetssätt, vår mission och våra produkter är förknippade med tanken om gemenskap, ansvar och hållbarhet i olika former; på arbetsplatsen, i samhället och i relationen till våra kunder.

Som ett samhällsägt bolag är det av särskild betydelse för Paf att tydligt kommunicera och leva upp till sin värdegrund. Våra värden är förankrade i vårt uppdrag och utgör en kompass för såväl vårt operativa arbete som för företagets strategiska, långsiktiga mål.

Ansvarsfullt spelande

Paf arbetar proaktivt och långsiktigt med att skapa förutsättningar för hållbart och ansvarsfullt spelande. Tyvärr förekommer spelproblem hos ca 2 % av befolkningen i våra marknader, och vi utvecklar ständigt våra verktyg och processer för att ge våra kunder stöd där det behövs. Trots att det yttersta ansvaret alltid ligger hos individen, vill vi proaktivt erbjuda våra kunder information om olika sätt att styra sitt spelande för att förebygga eventuella spelrelaterade problem.

Verktyg för spelansvar

Vårt mål är att hjälpa kunden spela ansvarsfullt så att vi kan bygga långsiktiga och hållbara kundrelationer. Nyckeln till framgång inom spelansvar är att kunden har tillgång till tydlig och uppdaterad information om sitt spelande, och därför visar vi upp kundens senaste vinster och förluster varje gång de loggat in på spelsajten.

För Paf är spelansvar en viktig och naturlig del av kundresan, och därför utvecklar vi kontinuerligt vår spelansvarskompetens. På bilden Chief Responsibility Officer Daniela Johansson som koordinerar arbetet med spelansvar.

Vi anser att det viktigt att kunderna själva kan sätta gränser för hur mycket de spelar. Därför har vi under 2016 uppmanat nya kunder att sätta en deponeringsgräns när de skapar ett spelkonto hos oss. Förutom med hjälp av uppföljning och verktyg kan problemspelande förebyggas genom att erbjuda rådgivning i spelrelaterade frågor. Eftersom vi vet att en storvinst ibland kan leda till riskbeteende, kontakter vi alla kunder som vinner över 20 000 euro för att ge praktiska råd gällande bland annat spelandet och vinsten. Under samtalet informerar vi storvinnare om riskerna, rekommenderar att de tar en paus från spelandet och säkerställer att de har tillgång till professionell ekonomisk rådgivning.

Redan 2011 utvecklade Paf ett system för att kunna identifiera och kontakta kunder som visade ett riskmönster i sitt spelande. Identifieringssystemet heter Radar och har utvecklats kontinuerligt under flera år. Under 2016 gjordes en större uppdatering i kommunikationsmodellen för vår kontakt med kunder som identifieras av Radarn.

Syftet med identifieringssystemet är att uppmärksamma de berörda kunderna om deras spelbeteende och påbörja ett samtal mellan oss och kunden om vägen framåt. I vår kommunikation mot kunden använder vi oss av bland annat MI (Motivational interviewing), grafer och frågeformulär.

Med i utvecklingen

För Paf är spelansvar en viktig och naturlig del av kundresan, och därför utvecklar vi kontinuerligt vår spelansvarskompetens. Paf har samarbetat med olika universitet kring forskning i området, och under 2015 inledde vi ett fyraårigt forskningsprojekt tillsammans med psykologiska institutionen vid Stockholms Universitet under ledning av professor Per Carlbring. Projektet finansieras av Paf och undersöker hur gränssättning, kundkontakt och feedback gällande spelvanor påverkar spelandet. Under hösten 2016 påbörjades den första studien som undersöker vilken effekt deponeringsgränser kan ha på förebyggandet av spelproblem.

Den totala investeringen i forskningsprojektet går upp till 320 000 euro och resultaten kommer att användas till att utveckla Pafs verksamhet och metoder för att förebygga och hantera spelproblem.

År 2016 utsågs Paf till den mest ansvarsfulla speloperatören i Spanien av spanska branschorganisationen JDigital.

Miljöansvar

Som en internationell aktör i spelbranschen med över 400 anställda vill Paf bära sitt strå till stacken när det gäller att ta ansvar för miljön. Därför arbetar vi medvetet och långsiktigt med att reducera bolagets miljöpåverkan i olika sammanhang samt med att öka miljömedvetenheten bland företagets anställda.

I dag är Pafs kontor i Mariehamn, Tallinn, Stockholm och Helsingfors Green Office -certifierade av World Wildlife Fund, vilket innebär att kontoren deltar i WWF:s miljöprogram vars målsättning är att styra den dagliga verksamheten i en mer miljövänlig riktning. Miljön tas i beaktande i många olika delmoment i det dagliga arbetet i enlighet med anvisningarna för WWF:s Green Office certifiering. Syftet är att minska miljöbelastningen från våra olika kontor och minimera bolagets ekologiska fotavtryck.

Tricorona Climate Partner AB (Tricorona), ett företag som erbjuder tjänster inom klimatområdet, har på uppdrag av Paf räknat ut de klimatpåverkande koldioxidutsläppen som orsakats av Pafs verksamhet under 2016. Beräkningen innefattar Pafs direkta koldioxidutsläpp från transport med bolagsägda bilar samt från energiförbrukningen på Pafs kontor. Enligt Tricorona var Pafs totala koldioxidutsläpp under 2016 309 ton, varav över hälften orsakades av energiförbrukning på arbetsplatsen.

Nytt klimatsmart huvudkontor

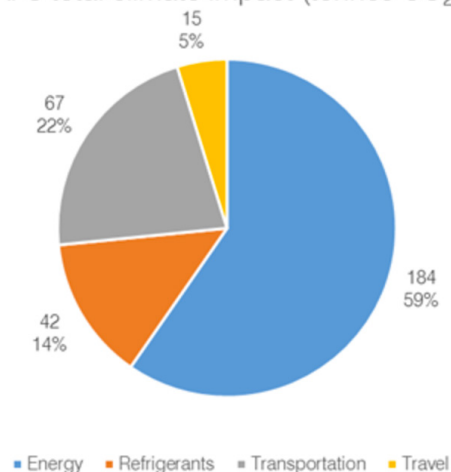
Under sitt 50:e verksamhetsår visade Paf konkret upp sitt engagemang i miljöfrågor då det nya klimatsmarta huvudkontoret blev färdigt och togs i bruk. Det noggrant planerade bygget var en storsatsning som möjliggjorde att alla bolagets anställda i Mariehamn samlades under samma tak från två olika kontor. Projektet erbjöd dessutom en möjlighet att ta konkreta steg mot ett ännu mer hållbart Paf genom att minska bolagets miljöbelastning.

Utgångspunkten för designen av det nya huvudkontoret var att skapa en klimatsmart och trevlig arbetsplats med många funktionella utrymmen för möten i olika konstellationer. I byggnaden används i stor grad energieffektiva lösningar för att minimera miljöbelastningen. Byggnaden är uppfört som ett passivhus där förnyelsebar energi används i så stor grad som möjligt. Stora delar av byggnadens ytterväggar är därför täckta med en speciell tätskikt

som minskar värmeutsläpp från de lutande, bågformade ytterväggen, samt solpaneler som samlar in dagsljus för att generera energi för eget bruk i huset. Rymliga sociala ytor, många olika mötesrum samt innerväggar i glas är designade för att bjuda in till spontana möten, medan byggnaden också erbjuder mindre, tysta rum där man vid behov kan arbeta i enrum.

Projektet planerades under flera års tid i samråd med Murman Arkitekter, arkitekt Hans Eek och inredningsarkitekt Bettina Ingves. Hans Eek är en av världens ledande namn inom klimatsmart arkitektur och valdes till Årets Opinionsbildare år 2016 inom hållbar utveckling i Sverige av Stiftelsen för utveckling av energieffektivt byggande.

PAFS total climate impact (tonnes CO₂e)

Tricorona har räknat ut Pafs direkta koldioxidutsläpp från transport med bolagsägda bilar samt från energiförbrukningen på Pafs kontor.

Det nya huvudkontoret är ett passivhus täckt av solpaneler som samlar in dagsljus för att generera förnyelsebar energi för eget bruk.

Ekonomisk översikt

Omsättning

Koncernens omsättning för 2016 är den högsta i verksamhetens historia. Den totala omsättningen ökade från 110 till 113,5 miljoner euro. Organisk tillväxt förklarar omsättningsökningen under året.

Spelomsättningen för internetverksamheten ökade med +7% (+17%) till 81,9 (76,4) miljoner euro.

Spelomsättningen för land- och fartygsverksamheten minskade med -7% (+2%) till 31,5 (33,6) miljoner euro.

Kostnader

Kommentarer avseende engångsposter och förändringar mot föregående år.

Material och tjänster

Kostnaderna ökade från 27,9 till 33,4 miljoner euro. Kostnadsökningen förklaras till stor del av rörliga kostnader som ökat i takt med omsättningen.

Personalkostnader

Kostnaderna ökade från 22,6 till 25,0 miljoner euro. Från september månad inkluderas löner för Pafs support och Pafs spanska marknadsföringsorganisation i personalkostnaderna. Fram till september sköttes dessa funktioner av externa leverantörer. Kostnadsökningen förklaras dels av att medelantalet anställda ökade från 345 till 376 personer och dels av tillfälliga personalomsättningskostnader orsakade av omstruktureringar i företaget.

Aktiverade utvecklingskostnader

Aktivering av egna utvecklingskostnader minskade från 2,0 miljoner till 0,8

miljoner euro. Minskningen innebär en återgång till normala nivåer vilket innebär att Pafs utvecklingsarbete i större grad har kostnadsförts direkt under året. Den egna teknikplattformen och de egna kasinospelen kräver konstant utveckling för att kunna erbjuda bästa möjliga spelupplevelse för Pafs kunder.

Avskrivningar och nedskrivningar

Kostnaderna ökade från 5,4 till 6,7 miljoner euro. En nedskrivning av värdet på bolagets fysiska spelautomater har gjorts med 0,5 miljoner euro.

Övriga rörelsekostnader

Kostnaderna minskade från 36,8 till 34,1 miljoner euro. Minskningen förklaras till stor del av att lönekostnaderna för Pafs support och spanska marknadsorganisation inkluderas i personalkostnader från och med september månad.

Rörelseresultat

Koncernens rörelseresultat för året försämrades med -22% (+19%) från 20,0 till 15,8 miljoner euro.

Finansiella intäkter och kostnader

Nettoresultatet från finansiella intäkter och kostnader försämrades, från en nettointäkt på 2,9 miljoner euro till en nettokostnad på 0,5 miljoner euro. Under 2015 bokfördes en realisationsvinst på 2,5 miljoner euro i samband med försäljningen av dotterbolaget Lottericentralen AB vilket till stor del förklarar förändringen för året.

Räkenskapsperiodens resultat

Resultatet för räkenskapsperioden försämrades från 22,7 till 15,2 miljoner euro.

Övriga upplysningar

Under 2013 genomförde skattemyndigheterna en granskning i delar av Paf-koncernen. Baserat på beslut från Skatteförvaltningen görs löpande avsättningar varje månad och 2016 års rörelseresultat för koncernen har belastats med cirka 1,9 (1,5) miljoner euro. Skatteförvaltningens beslut har överklagats.

Utdelning av vinstmedel till landskapsregeringen

Förutom de vinstmedel som Paf betalar ut får landskapsregeringen därtill i efterskott 11,4 (11,1) miljoner euro i återbetald spelskatt från finska staten som Paf betalat löpande under året.

Placeringar i värdepapper

Pafs placeringar i värdepapper hade ett noterat värde per 31.12 som översteg det i redovisningen bokförda värdet med 0,8 miljoner euro. Det innebär att om Paf sålt sina innehav innan räkenskapsårets slut hade resultatet varit 0,8 miljoner euro bättre. Samtliga placeringar kan realiseras med kort varsel.

Försäljning av Winga

I februari 2017 ingick Paf ett avtal om försäljning av Pafs dotterbolag Winga. Försäljningen medför en nedskrivning i koncernens moderbolag med 1,9 miljoner euro men nedskrivningen påverkar inte koncernens resultat för 2016. Då försäljningen gjordes 2017 kommer tillhörande reavinst för koncernen på cirka 3,5 miljoner euro att redovisas på det nya räkenskapsåret.

Uppskattning av den sannolika kommande utvecklingen

Pafs bedömning är att resultatet kommer att förbättras under 2017 genom ökade intäkter i kvarvarande verksamhet men också genom lägre kostnader som en följd av besparingsprogram och ökad kostnadskontroll.

Marknaden förväntas under 2017 präglas av fortsatt tillväxt i en tilltagande konkurrens. Ett viktigt fokusområde är tillväxt på internationella marknader där ökade marknadsföringsinsatser är sannolika, vilket kortsiktigt kan påverka rörelseresultatet negativt men på längre sikt förväntas bidra till ökad lönsamhet.

Väsentliga risker

Paf genomför en fortlöpande riskutvärdering som årligen föreläggs styrelsen. Paf har identifierat ett antal risker som skulle kunna få en betydande inverkan på bolagets verksamhet, finansiella ställning och resultat. Förståelse av bolagets risker är av stor vikt för bolagets styrning.

Klassificering av risker

Strategiska risker

Strategiska risker utgör ändrade förutsättningar på de marknader där Paf verkar. Ökad konkurrens, högre skatter och dyrare marknadsföringskanaler kan medföra lägre lönsamhet.

Operativa risker

Paf är beroende av bra samarbete med externa partners. Ändrade kontraktsvillkor med till exempel spelleverantörer, betalningsplattformar, banker eller tekniska leverantörer kan ha en negativ inverkan på Pafs utveckling. Paf är direkt beroende av att den egenutvecklade tekniska plattformen och av att dess it-system fungerar med god prestanda. Det är viktigt att Pafs interna system och it-system håller en hög säkerhetsnivå för att motarbeta risken för bedrägerier och säkerhetsintrång. För att kunna leverera en kundupplevelse i toppklass är det viktigt att bolaget kan behålla och rekrytera nödvändig kompetens.

Finansiella risker

Pafs finansiella risker kan delas upp i kreditrisk och valutarisk.

Kreditrisker kan uppstå om viktiga leverantörer eller banker hamnar på obestånd. Genom att arbeta med flera leverantörer kan Paf minska risken. Paf kan påverkas negativt av kraftiga förändringar i valutors värde. Främst är det en försvagning av svenska och norska kronor som kan inverka negativt på Pafs resultat, men valutarisken är ändå relativt låg då merparten av intäkterna och kostnaderna uppstår i euro.

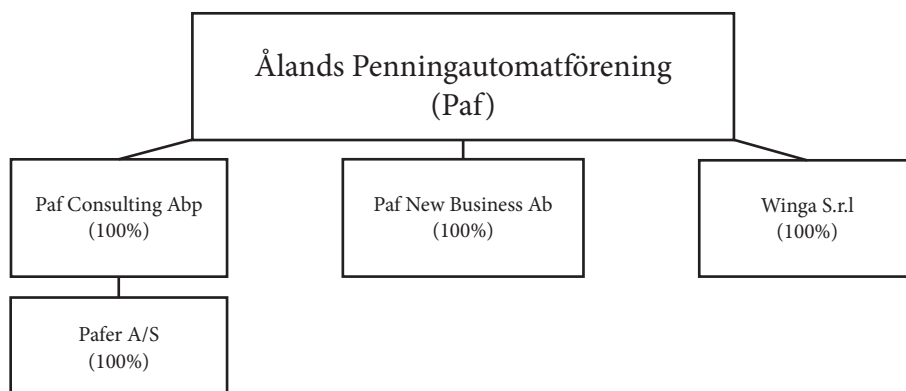
Legala risker

En tydlig risk för Paf liksom för branschen som helhet är de juridiska riskerna. Kommer monopollagstiftningen att bestå i våra nordiska länder eller kommer man att följa den allt tydligare trenden i Europa med licenssystem? Spel och lotteri utgör en tillståndspliktig verksamhet och politiska beslut kan förstås påverka vår verksamhet. Vi bevakar och följer noggrant med eventuella lagändringar och anpassar vår verksamhet efter det. Den i Sverige nu pågående utredningen gällande ett licenssystem ger oss mer förutsebarhet, med minskad risk som följd. Eventuella rättsliga processer mot Paf kan orsaka avsevärda kostnader och minskat förtroende.

Koncernöversikt

Paf-koncernen bestod under 2016 av moderbolaget Ålands Penningautomatförening med dotterbolagen Paf Consulting Abp, Paf New Business Ab samt Winga S.r.l. Paf Consulting Abp står i sin tur som ägare till ytterligare ett antal koncernbolag.

Aktiva bolag

Ålands Penningautomatförening erbjuder fysiska spel på Åland och ombord på Ålandsregistrerade fartyg samt internationell spelverksamhet på internet.

Paf Consulting Abp bedriver spelverksamhet på utlandsflaggade fartyg samt internationell spelverksamhet på internet.

Paf Consulting Abp bildar en underkoncern vilken består av Paf Consulting Sverige AB (vilande) och Pafer A/S. Under 2016 fusionerades Spordiennustus A/S med dess moderbolag Pafer A/S, vilket innebär att hela den estniska verksamheten därmed är samlad i ett bolag.

Paf New Business Ab driver en mycket begränsad verksamhet och är i dag ett näst intill vilande bolag.

Winga S.r.l. har sitt säte i Milano och bedriver internetspelsverksamhet på Italienska marknaden. I början på 2017 sålde Paf Winga till svensk-maltesiska spelbolaget LeoVegas och bolaget har därefter upphört att vara en del av koncernen.

Organisation och ledning

Styrelse

Styrelsen bestod fram till november 2016 av ordförande Jarl Danielsson, vice ordförande Torbjörn Eliasson samt ledamöterna Anders Å Karlsson, Sara Kemetter, Danne Sundman, Cecilia Jansson och Birgitta Eriksson.

Från 10.11.2016 utnämndes Åsa Ceder till ny medlem och styrelsens ordförande och Anders Å Karlsson utnämndes till vice ordförande. Två nya ledamöter utsågs, Carl Haglund och Anna Dahlsten. Samtidigt lämnade Jarl Danielsson, Torbjörn Eliasson och Cecilia Jansson styrelsen.

VD och koncernledning

I början av år 2016 bestod Pafs koncernledning av VD Anders Ingves, vice VD Johanna Backholm, Jukka Nikula, Stefan Rumander, Johan Rothberg, Anders Sims, Sara Eriksson, Daniela Johansson, Andreas Perjus och Tuomas Bergström. I slutet av januari 2016 lämnade Anders Ingves bolaget och Johan Rothberg utnämndes till tillförordnad VD. Från och med 1 februari

2016 ingår Kim Johansson i koncernledningen. Andreas Perjus lämnade Paf och koncernledningen i mars 2016.

Den 1 juni 2016 tillträdde Pafs nya VD, Christer Fahlstedt och under samma månad utsågs Johan Rothberg till vice VD. Stefan Rumander lämnade koncernledningen och Paf i augusti 2016. Från 1 oktober 2016 ingår Per Sahlberg i koncernledningen och från 24 november även Goran Ristic.

Revisorer

Av Ålands landskapsregering utsedda revisorer för Paf är Bengt Nyholm (CGR) och Erika Sjölund (GR). Deras suppleanter är Leif Hermans (CGR) och Sixten Söderström (GR).

Samhällsansvar

I enlighet med åländsk lag har landskapsregeringen ett fördelningsråd med uppgift att föreslå principer och lämna förslag till Ålands landskapsregering om hur Pafs överskott för varje verksamhetsår ska fördelas. Hela vårt överskott går fortfarande varje år till samhällsnyttiga ändamål.

Fördelningsrådet består av Ålands landskapsregerings finanschef Conny Nyholm (ordförande), Pafs vice vd Johan Rothberg (sekreterare) och en representant från varje medlemsförening.

Fördelningsrådets medlemsföreningar och representanter 2016

Finlands Röda Kors – Ålands distrikt	Johan Ek
Folkhälsan på Åland	Karl-Göran Eriksson
Kulturföreningarna	Krister Norrgrann
Rädda Barnen på Åland	Petra Brunila
Ålands Handikappförbund	Krister Sund
Ålands Idrott	Edgar Wikström
Ålands Marthadistrikt	Eivor Eriksson
Ålands Sjöräddningssällskap	Lennart Joelsson
Ålands Ungdomsförbund	Kjell Rosén

Bidrag och lån 2016

Fördelningsrådet lämnar varje år förslag till Ålands landskapsregering om fördelningen av överskottet från Pafs verksamhet. Överskottet fördelas av Ålands landskapsregering tillsammans med fördelningsrådet genom bidrag och lån till en mängd olika verksamheter och projekt, alla med den gemensamma nämnaren att de inte är vinstbringande.

Traditionella mottagare av Paf-medel är föreningar, vars verksamhet bland annat rör handikappade, pensionärer, barn och ungdomar, kultur, folkhälsan och sjöräddningen.

År 2016 utdelades 20,8 miljoner euro till Ålands landskapsregering för fördelning till samhällsnyttig verksamhet. Bidragen och lånen fördelades mellan ett brett spektrum av små och stora mottagare:

BIDRAG:

Social verksamhet	3.240.000
Miljöverksamhet	450.000
Ungdomsarbete	512.000
Idrott	1.625.000
Kulturell verksamhet	1.894.000
Leaderbidrag	95.000
Evenemangsbidrag	100.000
Övriga bidrag	2.200.000
Projektbidrag	900.000

Bidrag totalt 11.016.000

LÅN OCH INVESTERINGAR:

Geriatrisk klinik	0
Övriga lån	9 784.000
Totalt fördelat	20.800.000

Styrelsens förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att av årets vinst och tidigare vinstmedel utdelas 15 miljoner euro till Ålands landskapsregering för fördelning till allmännyttig verksamhet. Styrelsen vill samtidigt framföra sitt stora tack till ledning och övrig personal för utmärkt arbete.

Ekonomisk redovisning

Ålands Penningautomatförening

Bokslut för perioden 01.01-31.12 2016

RELATIONSTAL

1 000 €

Koncernen	2012	2013	2014	2015	2016
Omsättning	105 059	108 214	98 148	110 033	113 515
Rörelseresultat	24 695	30 867	16 763	19 972	15 788
Resultat före extraordinära poster	26 761	31 438	17 315	22 852	15 330
Resultat före bokslutsdispositioner och skatter	26 810	31 429	17 315	22 852	15 330
Resultat	26 813	31 420	17 160	22 697	15 171
Rörelsemarginal	23,5 %	28,5 %	17,1 %	18,2 %	13,9 %
Resultat i % av omsättningen	25,5 %	29,0 %	17,5 %	20,6 %	13,4 %
Avkastning på eget kapital i % (ROE)	32,0 %	32,2 %	17,1 %	23,0 %	15,4 %
Avkastning på investerat kapital i % (ROI)	29,1 %	29,8 %	17,6 %	22,6 %	15,8 %
Soliditet	85,8 %	87,3 %	81,8 %	85,6 %	84,5 %
Investeringar materiella tillgångar	2 962	3 269	5 080	13 451	9 929
Investeringar i immateriella tillgångar	1 828	884	1 136	2 289	2 406
Investeringar materiella och immateriella tillgångar	4 790	4 153	6 215	15 739	12 335
Medelantalet anställda	347	372	314	345	376
Rederianställda croupierer*			58	52	54

*Till följd av ändrade avtal ingår lönekostnaden för berörd personal ej längre i lönesumman, varför de även separeras i personalstatistiken.

Moderbolaget Ålands Penningautomatförening	2012	2013	2014	2015	2016
Omsättning	82 491	85 090	77 641	81 336	86 224
Rörelseresultat	26 922	31 286	17 110	23 335	20 837
Resultat före extraordinära poster	28 800	31 823	17 590	23 626	18 374
Resultat före bokslutsdispositioner och skatter	28 854	31 823	17 590	23 626	18 374
Resultat	28 854	31 823	17 590	23 618	18 341
Rörelsemarginal	32,6 %	36,8 %	22,0 %	28,7 %	24,2 %
Resultat i % av omsättningen	35,0 %	37,4 %	22,7 %	29,0 %	21,3 %
Avkastning på eget kapital i % (ROE)	36,4 %	33,6 %	17,9 %	24,3 %	18,5 %
Avkastning på investerat kapital i % (ROI)	32,5 %	30,8 %	18,3 %	23,9 %	18,7 %
Soliditet	87,0 %	89,5 %	85,3 %	83,9 %	85,0 %
Investeringar materiella tillgångar	2 375	2 250	4 742	13 225	7 887
Investeringar i immateriella tillgångar	636	711	927	1 779	1 979
Investeringar materiella och immateriella tillgångar	3 012	2 962	5 668	15 004	9 866
Investeringar i placeringar	62	0	4 808	3 880	4 930
Investeringar totalt	3 073	2 962	10 477	18 884	14 796
Bruttoinvesteringarna i % av omsättningen	3,7 %	3,5 %	13,5 %	23,2 %	17,2 %
Medelantalet anställda	268	292	256	264	261
Rederianställda croupierer*			28	28	30
Utdelning av vinstmedel	10 500	19 000	21 000	21 000	20 000
Lotteriskatt till finska staten	10 311	11 458	9 995	11 105	11 433

*Till följd av ändrade avtal ingår lönekostnaden för berörd personal ej längre i lönesumman, varför de även separeras i personalstatistiken.

Definitioner av relationstal

Omsättning	Försäljningsintäkter - vinstutbetalningar - lotteriskatter och liknande skatter	
Avkastning på eget kapital i % ROE	$\frac{\text{resultat före skatt} - \text{skatter}}{\text{eget kapital} + \text{minoritetsandel}}$	x 100
Avkastning på investerat kapital i % ROI	$\frac{\text{resultat före skatt} + \text{räntekostnader} + \text{övr. finansiella kostn.}}{\text{balansomslutning} - \text{räntefria kortfristiga skulder}}$	x 100
Soliditet	$\frac{\text{eget kapital} + \text{minoritetsandel} + \text{avsättningar}}{\text{balansomslutning} - \text{erhållna förskott}}$	x 100
Medelantalet anställda	Relationstalet räknas som ett medeltal av antalet anställda vid kalendermånadernas slut med beaktande av deltidsanställningar	

För ROE och ROI räknas relationstalets divisor som ett medeltal av värdena enligt räkenskapsperiodens och föregående räkenskapsperiods balansräkning

RESULTATRÄKNING	Moderbolaget			Koncernen	
	Not	2016	2015	2016	2015
OMSÄTTNING	R1	86 223 956,60	81 336 494,65	113 514 811	110 033 346
Övriga rörelseintäkter		2 959 373,73	2 271 894,27	498 494	648 530
Material och tjänster					
Inköp under räkenskapsperioden		-14 835,58	-13 705,60	-5 114 798	-5 437 481
Köpta tjänster totalt		-21 200 442,79	-15 297 324,62	-28 319 674	-22 461 604
		-21 215 278,37	-15 311 030,22	-33 434 472	-27 899 085
Personalkostnader	R2				
Löner och arvoden		-16 628 447,65	-14 500 559,83	-19 968 409	-17 786 667
Pensionskostnader		-2 500 434,28	-2 557 717,52	-2 763 557	-2 835 991
Övriga lönebikostnader		-1 612 909,97	-1 404 088,17	-2 268 180	-2 005 669
		-20 741 791,90	-18 462 365,52	-25 000 146	-22 628 327
Aktiverade utvecklingskostnader		539 038,93	1 700 492,27	823 893	2 014 390
Avskrivningar och nedskrivningar					
Avskrivningar enligt plan		-4 474 318,87	-3 627 000,01	-5 480 784	-4 952 248
Avskrivning på goodwill		0,00	0,00	-436 144	-465 450
Nedskrivning tillgångar bland bestående aktiva		-597 720,00	-8 448,02	-606 720	-16 948
		-5 072 038,87	-3 635 448,03	-6 523 648	-5 434 646
Övriga rörelsekostnader		-21 856 369,41	-24 565 005,82	-34 090 574	-36 762 101
RÖRELSERESULTAT		20 836 890,71	23 335 031,61	15 788 358	19 972 107
Finansiella intäkter och kostnader					
Intäkter från andelar i koncernföretag		0,00	0,00	0	2 476 314
Ränteintäkter från koncernbolag		18 818,72	21 516,39	0	0
Ränteintäkter från övriga		39 437,74	38 065,25	39 438	38 065
Övriga ränte- och finansiella intäkter		963 520,92	1 097 341,09	1 039 927	1 239 194
Nedskrivningar av andelar i koncernföretag		-1 938 291,64	0,00	0	0
Räntekostnader till koncernbolag		-78 783,05	-33 296,98	0	0
Övriga ränte- och finansiella kostnader		-1 467 290,58	-832 279,65	-1 537 517	-874 060
		-2 462 587,89	291 346,10	-458 152	2 879 513
RESULTAT FÖRE SKATT		18 374 302,82	23 626 377,71	15 330 206	22 851 620
Årets och tidigare års skatt		-33 566,00	-8 554,05	-37 697	-9 078
Latenta skatter		0,00	0,00	-121 258	-135 213
Minoritetsandel		0,00	0,00	0	-10 787
RÄKENSKAPSPERIODENS RESULTAT		18 340 736,82	23 617 823,66	15 171 251	22 696 542

BALANSRÄKNING			Koncernen	
	Moderbolaget			
	Not	31.12.2016	31.12.2015	
AKTIVA				
BESTÅENDE AKTIVA				
Immateriella tillgångar	B1			
Balanserade utvecklingskostnader		1 644 057,67	1 821 138,18	1 686 303
Immateriella rättigheter		0,00	0,00	65 680
Goodwill		0,00	0,00	1 306 446
Övriga utgifter med lång verkningstid		1 194 493,46	397 700,18	2 166 649
Förskottsbetalningar och pågående anskaffningar		281 399,31	525 172,14	281 399
		3 119 950,44	2 744 010,50	5 506 477
Materiella tillgångar	B2			
Mark- och vattenområden		1 098 528,31	1 098 528,31	1 098 528
Byggnader och konstruktioner		19 659 334,50	5 644 638,50	20 195 414
Maskiner och inventarier		7 503 307,24	7 774 304,98	7 998 595
Övriga materiella tillgångar		12 275,21	12 480,21	135 726
Förskottsbetalningar och pågående anskaffningar		529 998,07	10 020 275,90	2 466 462
		28 803 443,33	24 550 227,90	31 894 725
Placeringar	B3			
Andelar i företag inom samma koncern		10 506 389,29	7 514 680,93	0
Kapitallån till företag inom samma koncen		3 300 000,00	5 880 000,00	0
Övriga aktier och andelar		20 406,15	20 406,15	20 406
Övriga placeringar		0,00	0,00	63 600
		13 826 795,44	13 415 087,08	84 006
BESTÅENDE AKTIVA TOTALT		45 750 189,21	40 709 325,48	37 485 209
RÖRLIGA AKTIVA				
Långfristiga fordringar				
Lånefordringar		4 500 029,87	6 161 677,24	4 500 030
		4 500 029,87	6 161 677,24	4 500 030
Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar		87 630,39	104 987,97	636 414
Fordringar på företag i samma koncern	B5	2 847 856,18	2 197 850,51	0
Övriga kortfristiga fordringar		12 034 923,30	11 144 945,77	12 558 022
Resultatregleringar		1 696 785,38	1 844 723,22	2 102 399
		16 667 195,25	15 292 507,48	15 296 835
Finansiella värdepapper				
Övriga värdepapper		30 822 869,33	20 890 795,30	30 822 869
		30 822 869,33	20 890 795,30	30 822 869
Kassa och bank	B4	28 476 588,88	43 741 586,71	37 116 839
RÖRLIGA AKTIVA TOTALT		80 466 683,33	86 086 566,73	87 736 573
AKTIVA TOTALT		126 216 872,54	126 795 892,21	125 221 782

BALANSRÄKNING	Moderbolaget			Koncernen	
	Not	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
PASSIVA					
EGET KAPITAL	B8				
Övrigt bundet kapital		0,00	0,00	34 739	41 420
Balanserat resultat		80 739 204,02	75 952 930,73	81 681 198	77 869 505
Årets resultat		18 340 736,82	23 617 823,66	15 171 251	22 696 542
		99 079 940,84	99 570 754,39	96 887 188	100 607 467
AVSÄTTNINGAR					
Övriga avsättningar	B7	8 064 948,36	6 615 839,30	8 375 797	6 821 418
		8 064 948,36	6 615 839,30	8 375 797	6 821 418
Långfristigt främmande kapital					
Latenta skatteskulder		0,00	0,00	697 369	576 111
		0,00	0,00	697 369	576 111
Kortfristigt främmande kapital					
Skulder till leverantörer		3 004 263,00	3 226 643,42	4 817 194	4 806 014
Erhållna förskott		152 848,36	173 521,18	623 986	173 521
Kortfristiga skulder till koncernbolag	B6	5 017 585,50	7 991 080,48	0	0
Övriga kortfristiga skulder		6 424 620,85	6 311 533,93	8 139 647	8 210 360
Resultatregleringar		4 472 665,63	2 906 519,51	5 680 600	4 190 093
		19 071 983,34	20 609 298,52	19 261 427	17 379 989
PASSIVA TOTALT		126 216 872,54	126 795 892,21	125 221 782	125 384 985

FINANSIERINGSANALYS	Moderbolaget	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Rörelseverksamhetens kassaflöde		
Rörelseresultat	20 836 891	23 335 032
Korrigerig till rörelsevinsten	7 979 245	6 112 801
Förändring i rörelsekapitalet	-2 912 003	6 791 584
Finansiella intäkter och kostnader	-2 462 588	291 346
Nedskrivning av andelar i koncernföretag	1 938 292	0
Skatter	-33 566	-8 554
Nettokassaflöde av affärsverksamheten	25 346 271	36 522 208
Investeringar		
Investeringar i immateriella tillgångar	-1 929 500	-1 771 107
Investeringar i materiella tillgångar	-7 771 694	-13 216 138
Ökning/minskning placeringar i finansiella värdepapper	-9 932 074	36 109 205
Kapitallån till dotterbolag	-2 350 000	-3 880 000
Investeringskassaflöde totalt	-21 983 268	17 241 960
Kassaflöde före finansiering	3 363 003	53 764 168
Finansiering		
Ökning/minskning av långfristiga fordringar	1 661 647	-3 088 538
Utdelade vinstmedel	-20 000 000	-21 000 000
Ökning/minskning av långfristiga skulder	0	0
Övrigt	-289 647	2 045 395
Finansieringens kassaflöde totalt	-18 628 000	-22 043 143
Förändring av likvida medel	-15 264 998	31 721 025
Likvida medel 01.01	43 741 587	12 020 561
Likvida medel 31.12	28 476 589	43 741 587

FINANSIERINGSANALYS	Koncernen	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Rörelseverksamhetens kassaflöde		
Rörelseresultat	15 788 358	19 972 107
Korrigerig till rörelsevinsten	9 536 125	8 072 996
Förändring i rörelsekapitalet	839 879	-2 783 598
Finansiella intäkter och kostnader	-458 152	2 879 513
Skatter	-37 697	-9 078
Nettokassaflöde av affärsverksamheten	25 668 512	28 131 940
Investeringar		
Investeringar i immateriella tillgångar	-2 193 162	-1 968 475
Investeringar i materiella tillgångar	-9 954 600	-13 427 356
Ökning/minskning placeringar i finansiella värdepapper	-9 932 074	36 109 205
Ökning av övriga långfristiga placeringar	-25 600	-9 000
Investeringskassaflöde totalt	-22 105 436	20 704 374
Kassaflöde före finansiering	3 563 076	48 836 314
Finansiering		
Ökning/minskning av långfristiga fordringar	1 661 647	-3 349 370
Utdelade vinstmedel	-20 000 000	-21 000 000
Ökning/minskning av långfristiga skulder	0	-87 706
Övrigt	-324 026	2 049 630
Finansieringens kassaflöde totalt	-18 662 379	-22 387 446
Förändring av likvida medel	-15 099 303	26 448 867
Likvida medel 01.01	52 216 142	25 767 275
Likvida medel 31.12	37 116 839	52 216 142

INFORMATION OM REDOVISNINGSPRINCIPER

Konsolideringsprinciper

Koncernbokslutet har upprättats enligt förvärvsmetoden. Differensen mellan anskaffningsutgiften för dotterbolagen och motsvarande egna kapital har redovisats som koncerngoodwill/koncernpassiva. Koncerngoodwill har avskrivits under 5 år.

Koncernmässigt resultat vid försäljning av dotterbolag har upptagits bland finansiella intäkter och kostnader. De sålda dotterbolagens bidrag till koncernens resultat under året fram till försäljningstillfället redovisas inom respektive post i koncernens resultaträkning.

Koncernens interna transaktioner, interna vinster, intern vinstutdelning samt interna fordringar och skulder har eliminerats.

Minoritetsandelarna har avskilts från koncernens egna kapital och resultatet samt upptagits som en separat post. Eventuell vinst eller förlust i ett förvärvat bolag fram till dagen för ett förvärv har beaktats i minoritetens andel av resultatet baserat på minoritetens ägarandel under den aktuella perioden.

Omräkningsdifferenser

De omräkningsdifferenser som föranletts av det fria egna kapitalet har upptagits i koncernens fria egna kapital och de omräkningsdifferenser som föranletts av det bundna egna kapitalet har upptagits i posten övrigt bundet eget kapital.

Poster i utländsk valuta

Tillgångar och skulder i utländsk valuta har omräknats till euro enligt bokslutsdagens kurs. Utländska dotterföretags resultaträkningar har omräknats till euro enligt räkenskapsperiodens månatliga medelkurs medan balansräkningen har omräknats enligt kursen för bokslutsdagen.

Aktiverade utvecklingskostnader

Aktiverade utvecklingskostnader för egen räkning avser periodens direkta utgifter för löner och andra personalrelaterade kostnader samt direkta utgifter vilka hänförs till utvecklingsprojekt som upptagits som tillgång i balansräkningen. En förutsättning för aktivering är att det rör sig om betydande nyutveckling.

Avskrivningsprinciper

Anläggningstillgångarna har i balansräkningen upptagits till anskaffningsutgifterna med avdrag av planenliga avskrivningar. De planenliga avskrivningarna har beräknats linjärt och är baserade på anläggningstillgångarnas ekonomiska verkningstid.

Utgifter som under tre eller flera år medför intäkter har aktiverats och avskrivs under brukstiden. Mindre anskaffningar kostnadsförs direkt vid anskaffningstidpunkten.

Avskrivningstiderna som tillämpas är:

Immateriella tillgångar

Spelplattformar samt grundinvesteringar i större datasystem och licenser	3-5 år
Spelprodukter samt mindre datasystem och licenser	3 år
Programlicenser	3-6 år
Investering i hyrda lokaler	5-6 år
Goodwill	5 år

Materiella tillgångar

Fastigheter	40 år
Lätta konstruktioner	5-10 år
Spelutrustning	3-6 år
Persondatorer och tillbehör	3-5 år
Bilar	5-7 år
Inventarier	3-5 år
Övriga materiella tillgångar	5 år

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN		Moderbolaget		Koncernen	
	Not	2016	2015	2016	2015
Omsättning enligt geografiskt område	R1				
Åland - Landbaserade spel		2 625 797,70	2 863 638,71	2 625 798	2 863 639
Fartyg på östersjön		12 887 291,21	12 802 343,30	28 893 832	29 735 408
Finland		0,00	0,00	48 000	48 000
Sverige		0,00	0,00	0	1 015 718
Internet		70 710 867,69	65 670 512,64	81 947 181	76 370 581
		86 223 956,60	81 336 494,65	113 514 811	110 033 346
Omsättning enligt verksamhetsområde					
Systemutveckling och anknutna tjänster		0,00	0,00	48 000	48 000
Casinospel och lotterier på land och fartyg		15 513 088,91	15 665 982,01	31 519 630	33 614 765
Spel på internet		70 710 867,69	65 670 512,64	81 947 181	76 370 581
		86 223 956,60	81 336 494,65	113 514 811	110 033 346
Ledningens löner och arvoden	R2				
Lön till moderbolags VD och ställföreträdare 1)		-765 278,68	-398 694,70	-765 279	-398 695
Lön till dotterbolags VD och ställföreträdare		0,00	0,00	-279 857	-552 155
Styrelsearvoden		-63 966,74	-40 900,00	-63 967	-40 900
Övriga ersättningar till styrelsens medlemmar		-8 000,00	-1 180,08	-8 000	-1 180
Totalt		-837 245,42	-440 774,78	-1 117 102	-992 930

1) Under en övergångsperiod har moderbolaget under 2016 haft olika personer på VD-posten. En utökning från en till två vice VD beslutades också under det året.

Vd och ledningsgrupp omfattas av en gruppensionsförsäkring där arbetstagaren vid 63 års ålder kan erhålla en pension motsvarande 60 % av lönen.

NOTER TILL BALANSRÄKNING		Moderbolaget		Koncernen	
IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	Not	2016	2015	2016	2015
	B1				
Balanserade utvecklingskostnader					
Ingående anskaffningsvärden		5 434 595,99	3 702 687,15	5 668 065	5 256 714
Sålda/utrangerade		-472 380,43	0,00	-472 629	-1 323 377
Överföringar mellan posterna		800 214,80	1 731 908,84	800 215	1 731 909
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	0	2 819
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		5 762 430,36	5 434 595,99	5 995 650	5 668 065
Ingående avskrivningar enligt plan		-3 613 457,81	-3 143 688,53	-3 795 213	-4 522 547
Periodens avskrivningar		-908 316,47	-469 769,28	-1 102 832	-525 108
Sålda/utrangerade		403 401,59	0,00	588 698	1 255 017
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	0	-2 575
Utgående ackumulerade avskrivningar		-4 118 372,69	-3 613 457,81	-4 309 347	-3 795 213
Balanserade utvecklingskostnader totalt		1 644 057,67	1 821 138,18	1 686 303	1 872 852
Patent, licenser och liknande rättigheter					
Ingående anskaffningsvärden		0,00	0,00	669 696	1 656 147
Periodens investeringar		0,00	0,00	38 402	25 263
Sålda/utrangerade		0,00	0,00	0	-1 013 874
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	0	2 159
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		0,00	0,00	708 098	669 696
Ingående avskrivningar enligt plan		0,00	0,00	-562 721	-1 096 280
Periodens avskrivningar		0,00	0,00	-79 499	-242 449
Sålda/utrangerade		0,00	0,00	0	777 303
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	-198	-1 296
Utgående ackumulerade avskrivningar		0,00	0,00	-642 418	-562 721
Patent och liknande rättigheter totalt		0,00	0,00	65 680	106 975
Goodwill					
Ingående anskaffningsvärden		893 179,10	893 179,10	16 487 966	16 547 294
Sålda/utrangerade		0,00	0,00	0	-58 834
Fusionerade		0,00	0,00	-494 281	0
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	208	-493
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		893 179,10	893 179,10	15 993 893	16 487 966
Ingående avskrivningar enligt plan		-893 179,10	-893 179,10	-14 705 993	-14 299 754
Periodens avskrivningar		0,00	0,00	-436 144	-465 450
Sålda/utrangerade		0,00	0,00	0	54 341
Fusionerade		0,00	0,00	454 690	0
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	0	4 870
Utgående ackumulerade avskrivningar		-893 179,10	-893 179,10	-14 687 447	-14 705 993
Goodwill totalt		0,00	0,00	1 306 446	1 781 973
Förskottsbetalningar och pågående projekt					
Ingående anskaffningsvärden		525 172,14	556 588,71	525 172	556 589
Periodens investeringar		680 061,51	1 708 305,58	680 062	1 708 306
Sålda/utrangerade/kostnadsförda		-123 619,54	-7 813,31	-123 620	-7 813
Överföringar mellan posterna		-800 214,80	-1 731 908,84	-800 215	-1 731 909
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		281 399,31	525 172,14	281 399	525 172
Förskottsbetalningar och pågående projekt totalt		281 399,31	525 172,14	281 399	525 172

NOTER TILL BALANSRÄKNING		Moderbolaget		Koncernen	
IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	<u>Not</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Övriga utgifter med lång verkningstid					
Ingående anskaffningsvärden		21 265 167,10	21 194 552,19	25 005 045	24 489 886
Periodens investeringar		1 298 700,82	70 614,91	1 688 042	555 160
Sålda/utrangerade		-564 871,01	0,00	-584 871	-40 000
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		21 998 996,91	21 265 167,10	26 108 216	25 005 045
Ingående avskrivningar enligt plan		-20 867 466,92	-20 319 111,77	-23 406 890	-22 236 743
Periodens avskrivningar		-501 907,54	-548 355,15	-1 110 549	-1 201 647
Sålda/utrangerade		564 871,01	0,00	575 871	31 500
Utgående ackumulerade avskrivningar		-20 804 503,45	-20 867 466,92	-23 941 567	-23 406 890
Övriga utgifter med lång verkningstid totalt		1 194 493,46	397 700,18	2 166 649	1 598 155
IMMATERIELLA TILLGÅNGAR TOTALT		3 119 950,44	2 744 010,50	5 506 477	5 885 127

NOTER TILL BALANSRÄKNING		Moderbolaget		Koncernen	
MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	Not	2016	2015	2016	2015
B2					
Byggnader					
Ingående anskaffningsvärden		8 077 274,15	7 844 782,53	8 704 262	8 471 770
Periodens investeringar		0,00	35 934,85	5 859	35 935
Sålda/utrangerade		0,00	-102 810,09	0	-102 810
Överföringar mellan posterna		14 431 840,63	299 366,86	14 431 841	299 367
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		22 509 114,78	8 077 274,15	23 141 962	8 704 262
Ingående avskrivningar enligt plan		-2 432 635,65	-2 286 734,67	-2 498 322	-2 321 731
Periodens avskrivningar		-417 144,63	-241 840,99	-448 226	-272 531
Sålda/utrangerade		0,00	95 940,01	0	95 940
Utgående ackumulerade avskrivningar		-2 849 780,28	-2 432 635,65	-2 946 548	-2 498 322
Byggnader totalt		19 659 334,50	5 644 638,50	20 195 414	6 205 940
Mark och vattenområden					
Ingående anskaffningsvärden		1 098 528,31	1 098 528,31	1 098 528	1 098 528
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		1 098 528,31	1 098 528,31	1 098 528	1 098 528
Mark och vattenområden totalt		1 098 528,31	1 098 528,31	1 098 528	1 098 528
Maskiner och inventarier					
Ingående anskaffningsvärden		29 739 420,02	29 082 875,69	31 529 084	31 099 456
Periodens investeringar		1 321 074,11	1 820 765,42	1 393 757	1 900 969
Sålda/utrangerade		-371 624,49	-4 723 898,98	-353 959	-5 032 974
Överföringar mellan posterna		1 608 259,95	3 559 677,89	1 608 260	3 559 678
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	-2 307	1 955
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		32 297 129,59	29 739 420,02	34 174 834	31 529 084
Ingående avskrivningar enligt plan		-21 965 115,04	-24 320 401,49	-23 107 786	-25 481 188
Periodens avskrivningar		-2 646 950,22	-2 367 034,59	-2 865 444	-2 649 875
Sålda/utrangerade		264 700,75	4 722 321,04	249 461	5 025 126
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	2 163	-1 849
Utgående ackumulerade avskrivningar		-24 347 364,51	-21 965 115,04	-25 721 606	-23 107 786
Ingående nedskrivningar		0,00	0,00	-8 322	-8 240
Periodens nedskrivningar		-446 457,84	0,00	-446 458	0
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	147	-82
Utgående ackumulerade nedskrivningar		-446 457,84	0,00	-454 633	-8 322
Maskiner och inventarier totalt		7 503 307,24	7 774 304,98	7 998 595	8 412 975
Förskottsbetalningar och pågående projekt					
Ingående anskaffningsvärden		10 020 275,90	2 519 883,42	10 020 276	2 519 883
Periodens investeringar		6 565 804,32	11 368 178,49	8 502 268	11 368 178
Sålda/utrangerade		-15 981,57	-8 741,26	-15 982	-8 741
Överföringar mellan posterna		-16 040 100,58	-3 859 044,75	-16 040 101	-3 859 045
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		529 998,07	10 020 275,90	2 466 462	10 020 276
Förskottsbetalningar och pågående projekt totalt		529 998,07	10 020 275,90	2 466 462	10 020 276

NOTER TILL BALANSRÄKNING			Moderbolaget	Koncernen	
MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	<u>Not</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Övriga materiella anläggningstillgångar					
Ingående anskaffningsvärden		80 042,82	80 042,82	429 176	283 203
Periodens investeringar		0,00	0,00	27 170	145 442
Sålda/utrangerade		-205,00	0,00	-58 783	0
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	-946	531
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden		79 837,82	80 042,82	396 616	429 176
Ingående avskrivningar enligt plan		-67 562,61	-67 562,61	-249 333	-188 432
Periodens avskrivningar		0,00	0,00	-60 760	-60 637
Sålda/utrangerade		0,00	0,00	48 671	0
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	532	-264
Utgående ackumulerade avskrivningar		-67 562,61	-67 562,61	-260 890	-249 333
Övriga materiella anläggningstillgångar totalt		12 275,21	12 480,21	135 726	179 843
MATERIELLA TILLGÅNGAR TOTALT		28 803 443,33	24 550 227,90	31 894 725	25 917 562

NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN		Moderbolaget		Koncernen	
	Not	2016	2015	2016	2015
PLACERINGAR	B3				
Moderbolagets placeringar					
Andelar i företag i samma koncern					
Anskaffningsutgift vid periodens början		25 793 831,87	25 793 831,87		
Ökningar		4 930 000,00	0,00		
Anskaffningsutgift vid periodens slut		30 723 831,87	25 793 831,87		
Tidigare nedskrivningar		-18 279 150,94	-18 279 150,94		
Årets nedskrivningar		-1 938 291,64	0,00		
Bokföringsvärde vid periodens slut		10 506 389,29	7 514 680,93		
Placeringar i övriga aktier och andelar					
Anskaffningsutgift vid periodens början		3 229 946,16	3 229 946,16		
Anskaffningsutgift vid periodens slut		3 229 946,16	3 229 946,16		
Tidigare nedskrivningar		-3 209 540,01	-3 209 540,01		
Bokföringsvärde vid periodens slut		20 406,15	20 406,15		
Kapitallån till företag inom samma koncern					
Anskaffningsutgift vid periodens början		5 880 000,00	2 000 000,00		
Ökningar		0,00	3 880 000,00		
Omvandlat till aktieägartillskott		-2 580 000,00			
Anskaffningsutgift vid periodens slut		3 300 000,00	5 880 000,00		
Placeringar totalt		13 826 795,44	13 415 087,08		
Moderbolagets dotterbolag					
Dotterbolag	Hemort	Ägarandel 2016	Ägarandel 2015		
Paf New Business Ab	Mariehamn	100%	100%		
Paf Consulting Abp	Mariehamn	100%	100%		
Winga S.r.l.	Milano	100%	100%		
KASSA OCH BANK	B4				
Kundmedel		2 771 228,58	2 731 642,24	3 241 680	3 373 595
Övrig kassa och bank		25 705 360,30	41 009 944,47	33 875 159	48 842 546
Kassa och bank totalt		28 476 588,88	43 741 586,71	37 116 839	52 216 142

NOTER TILL BALANSRÄKNING			Moderbolaget		Koncernen	
	Not	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	
FORDRINGAR I SAMMA KONCERN	B5					
Kortfristiga fordringar på företag i samma koncern						
Kundfordringar		362 135,23	165 046,65			
Övriga fordringar		2 485 720,95	2 032 803,86			
		<u>2 847 856,18</u>	<u>2 197 850,51</u>			
SKULDER I SAMMA KONCERN	B6					
Kortfristiga skulder till företag i samma koncern						
Leverantörsskulder		47 699,99	27 967,63			
Övriga skulder		4 969 885,51	7 963 112,85			
		<u>5 017 585,50</u>	<u>7 991 080,48</u>			
AVSÄTTNINGAR	B7					
Övriga avsättningar						
Jackpotreservering		3 093 959,54	2 306 078,76	3 104 501	2 311 372	
Övrig avsättning		4 970 988,82	4 309 760,54	5 271 296	4 510 046	
		<u>8 064 948,36</u>	<u>6 615 839,30</u>	<u>8 375 797</u>	<u>6 821 418</u>	
EGET KAPITAL	B8					
Övrigt bundet eget kapital vid årets början		0,00	0,00	41 420	34 917	
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	-6 681	6 503	
Övrigt bundet eget kapital vid årets slut		0,00	0,00	34 739	41 420	
Balanserad vinst vid årets början		99 570 754,39	95 101 923,72	100 566 047	97 026 358	
Förändring av Paf-lån		-289 647,37	2 045 395,06	-289 647	2 045 395	
Utdelning av vinstmedel		-20 000 000,00	-21 000 000,00	-20 000 000	-21 000 000	
Justering av föregående års resultat*		1 458 097,00	-194 388,05	1 458 097	-233 222	
Omräkningsdifferens		0,00	0,00	-53 298	30 973	
Balanserad vinst vid årets slut		80 739 204,02	75 952 930,73	81 681 198	77 869 505	
Räkenskapsperiodens resultat		18 340 736,82	23 617 823,66	15 171 251	22 696 542	
EGET KAPITAL		<u>99 079 940,84</u>	<u>99 570 754,39</u>	<u>96 887 188</u>	<u>100 607 467</u>	

*Belopp avser justering av reserveringar hänfödda till pågående skattetvist för tidigare år.

SÄKERHETER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER	31.12.2016	31.12.2015
<u>Ställda säkerheter till förmån för företag inom samma koncern</u>		
Bankgarantier för vilka fastighetsinteckningar har ställts som säkerhet.		
Bankgaranti, huvudgäldenär Paf Consulting Abp	1 000 000,00	1 000 000,00
<u>Övriga ställda säkerheter och ansvarsförbindelser</u>		
Kreditlimiter för vilka fastighetsinteckningar har ställts som säkerhet		
Kreditlimit	10 000 000,00	10 000 000,00
Fastighetsinteckningar ställda som säkerhet totalt	10 000 000,00	10 000 000,00
Hyresgarantier	221 476,44	221 476,44

Övriga ekonomiska ansvar som inte har upptagits i balansräkningen

Fastighetsinvesteringar;

Bolaget är skyldigt att justera de mervärdesskatteavdrag som bolaget har gjort för en år 2016 färdigställd fastighetsinvestering, om fastighetens användning ändras under justeringsperioden. Det sista justeringsåret är 2025. Ansvarets maximibelopp är 96 165 euro.

**STYRELSENS OCH VERKSTÄLLANDE DIREKTÖRENS UNDERSKRIFTER
SAMT REVISORSPÅSKRIFT**

Jomala den ____ / ____ 2017

Christer Fahlstedt
VD

Åsa Ceder
Ordförande

Anders Å Karlsson

Carl Haglund

Sara Kemetter

Danne Sundman

Anna Dahlsten

Birgitta Eriksson

Över utförd granskning har i dag avgetts revisionsberättelse.

Jomala den ____ / ____ 2017

Bengt Nyholm
CGR

Erika Sjölund
GR

**FÖRTECKNING ÖVER BOKFÖRINGSBÖCKER OCH VERIFIKATSLAG
SAMT FÖRVARINGSSÄTT**

Bokföringsböcker

Balansbok	Pappersformat inbunden
Dagbok	Elektronisk förvaring i Visma Control bokföringssystem
Huvudbok	Elektronisk förvaring i Visma Control bokföringssystem
Leverantörsreskontrajournal	Elektronisk förvaring i Visma Control bokföringssystem
Kundreskontrajournal	Elektronisk förvaring i Visma Control bokföringssystem
Anläggningsregister	Elektronisk förvaring i Visma Control bokföringssystem
Koncernsammanställningar	Elektronisk förvaring i Aaro koncernredovisningssystem

BokfL 2:10 § uppfylls genom att avslutat bokföringsår låses för redigering samt att databasen säkerhetskopieras till separat datamedium.

Verifikationsserier

AN	Ankomstregistrering av leverantörsreskontra	Pappersverifikationer
AR	Motbokning av leverantörsreskontra	Pappersverifikationer
AV	Periodisk avskrivning av anläggningstillgångar	Elektronisk verifikation
BOX	Elektronisk överföring från förssystem	Pappersverifikationer
KB	Inbetalningar på kundfakturor	Pappersverifikationer
KR	Kundfakturerering	Pappersverifikationer
LB	Utbetalningar av leverantörsfakturor	Elektronisk verifikation
LF	Slutbokföring av leverantörsfakturor	Pappersverifikationer
PE	Periodisering av bokföringshändelser	Elektronisk verifikation
RE	Huvudbokföring	Pappersverifikationer
IMAN	Ankomstregistrering av leverantörsreskontra i Invoice Manager	Elektronisk verifikation
IMAR	Motbokning av leverantörsreskontra i Invoice Manager	Elektronisk verifikation
IMLF	Slutbokföring av leverantörsfakturor i Invoice Manager	Elektronisk verifikation